

# Hoofdlijnenprogramma ChristenUnie gemeenteraadsverkiezingen 3 maart 2010

De gemeenteraadsverkiezingen zijn in aantocht! Op woensdag 3 maart 2010 is het weer zover.

Dit hoofdlijnenprogramma is een verkorte versie van de handreiking die door de landelijke ChristenUnie is geschreven voor alle lokale ChristenUnie-verenigingen. Die handreiking kon men gebruiken voor het schrijven van hun eigen verkiezingsprogramma. Als u wilt weten wat de ChristenUnie in uw gemeente vindt, moet u naar de lokale website gaan en daar het programma opzoeken. Het lokale verkiezingsprogramma is formeel vastgesteld door de ledenvergadering van de lokale ChristenUnie. Dat programma is leidend. Het onderstaande programma is slechts een handreiking op hoofdlijnen.

<b>1</b>	<b>INLEIDING</b> .....	<b>1</b>
<b>2</b>	<b>DIENSTBARE OVERHEID</b> .....	<b>2</b>
2.1	ROL VAN GEMEENTE .....	3
2.2	VEILIGHEID .....	3
2.3	FINANCIËN .....	4
<b>3</b>	<b>DUURZAME LEEFOMGEVING</b> .....	<b>5</b>
3.1	RUIMTELIJKE ORDENING EN WONEN .....	5
3.2	NATUUR, MILIEU EN KLIMAAT .....	6
3.3	MOBILITEIT .....	6
3.4	ECONOMIE .....	7
<b>4</b>	<b>BLOEIENDE SAMENLEVING</b> .....	<b>8</b>
4.1	JEUGD, GEZIN EN ONDERWIJS .....	9
4.2	ZORG, WELZIJN EN SOCIALE ZAKEN .....	9
4.3	SOCIALE SAMENHANG .....	10

## 1 Inleiding

De ChristenUnie is er voor u! Juist in moeilijke tijden willen wij als christelijk-sociale partij de handen uit de mouwen steken en ons inzetten voor u en voor onze gemeente. Dat doen we vanuit onze persoonlijke betrokkenheid bij onze samenleving en vanuit onze christelijke overtuiging. Christelijk-sociaal, dienstbaar, duurzaam.

De ChristenUnie heeft oog voor mensen, hun welbevinden en hun relaties. Niemand leeft voor zichzelf en niemand mag aan zijn eigen lot worden overgelaten. We geloven dat mensen tot bloei komen als ze zich voor elkaar verantwoordelijk voelen en zorg dragen voor elkaar. We zetten ons daarom in om onmenselijke situaties van verslaving, armoede en eenzaamheid tegen te gaan en te voorkomen. De ChristenUnie wil alles doen wat in haar vermogen ligt om mensen tot hun recht te laten komen. Dat kunnen we niet alleen.

Als inwoners van onze gemeente zijn we geen losse eenheden die met de rug naar elkaar toe staan. We zijn als mensen en samenlevingsverbanden op elkaar aangewezen. Wij willen daarom ruim baan geven aan die gemeenschappen waarin zorg en verantwoordelijkheid opbloeien. Gezinnen, scholen, kerken, bedrijven en organisaties van burgers (sportclubs, verenigingen e.d.) vormen de basis van de samenleving. Daarin wil de ChristenUnie investeren.

Religieuze en culturele verschillen kunnen in de praktijk lastig zijn, maar als we elkaar de ruimte geven en elkaar respecteren, dan kan diversiteit de gemeenschap versterken. Wij willen ons inzetten voor de vrijheid van godsdienst en levensovertuiging en voor het bijzonder onderwijs.

Wij willen ons inzetten voor duurzame economische ontwikkeling. Goede zorg voor de schepping en dus voor mens, natuur, landschap en milieu heeft onze grote aandacht en betrokkenheid.

Het is een belangrijke taak van de gemeente om criminaliteit en overlast tegen te gaan. Met elkaar kunnen we iets doen tegen hufferigheid op straat en vervuiling van onze leefomgeving.

Echter, de overheid heeft niet alles in de hand. De politiek kan niet alles oplossen. We hebben elkaar nodig. Samen kunnen we iets moois van onze gemeente maken. Wij zullen daar van onze kant alles aan doen, daar kunt u van op aan.

Als christenen in de politiek beseffen we ook dat de bloei van onze gemeente afhangt van de zegen van God. We zien uit naar de komende vier jaar en rekenen op uw steun!

*De missie van de ChristenUnie is, dat zij de samenleving wil dienen door haar meer te laten functioneren naar Gods wil. Om dat te bereiken streeft zij ernaar op elk politiek niveau zo krachtig mogelijk vertegenwoordigd te zijn. De ChristenUnie fundeert haar opvattingen over de politieke vraagstukken van vandaag op het Woord van God, de Bijbel. Gods Woord is ons anker en kompas.*

## 2 Dienstbare overheid

Bij de gemeenteraadsverkiezingen mag u als burger uw lokale vertegenwoordiging kiezen. De kiezers bepalen de samenstelling van de gemeenteraad. Die volksvertegenwoordiging staat aan het hoofd van de gemeente.

Na de verkiezingen gaan de gekozen politici van de verschillende partijen onder leiding van de grootste partij of een informateur onderhandelen over wie met elkaar de coalitie gaan vormen en dus de wethouders gaan leveren.

Het college van burgemeester en wethouders gaat de gemeente besturen. De gemeenteraad stelt daarvoor vooraf de kaders en controleert achteraf.

College en raad hebben dus eigen verantwoordelijkheden, maar zijn samen verantwoordelijk voor het bestuur van onze gemeente. Dat gemeentebestuur moet niet gericht zijn op zichzelf, maar op de samenleving en op het algemeen belang.

De bestuursperiode van 2010 tot 2014 kenmerkt zich net als de afgelopen periode door een groeiende verantwoordelijkheid van gemeenten. De afgelopen jaren zijn allerlei taken gedecentraliseerd (overgedragen van het Rijk naar de gemeenten), bijvoorbeeld op het gebied van werk, bijstand, inburgering, zorg en welzijn. De gemeente wordt steeds meer gezien als de overheid waar het beleid begint. Een overheid die zelfstandig taken uitvoert. De 'eerste overheid', wordt het ook wel genoemd.

Onze gemeente staat voor de uitdaging deze versterkte positie om te zetten in resultaat. Dat vraagt om visie en bestuurskracht, om een betrouwbare en daadkrachtige overheid.

De gemeente is ook een dienstbare overheid en bondgenoot van de samenleving. Dat betekent niet mensen plat knuffelen of betuttelen. Dat betekent wel zoveel mogelijk verantwoordelijkheden in de samenleving laten of daar terugleggen. Het betekent op z'n minst verantwoordelijkheden delen met partners in de samenleving. De gemeente ondersteunt daarbij, faciliteert en stelt grenzen waar nodig. Op deze manier draagt de overheid bij aan een bloeiende samenleving.

Een dienstbare overheid vraagt om dienstbare raadsleden, wethouders, burgemeester en ambtenaren. De ChristenUnie wil een gemeentelijke organisatie die dienstbaar is aan de samenleving en zoveel mogelijk via één loket open, transparant, service- en klantgericht handelt. De ChristenUnie staat dicht bij de burger en zet daarom buurten, wijken en kernen centraal. ChristenUnie-politici willen betrouwbaar zijn en open en transparant hun afwegingen maken.

Dienstbaarheid is niet soft en is ook niet alleen maar dienstbaarheid aan burgers (niet alleen maar 'u vraagt, wij draaien'). Het is ook dienstbaarheid aan het algemeen belang en aan de publieke gerechtigheid. Daarin heeft de overheid ook een duidelijke eigen verantwoordelijkheid.

In de volgende paragrafen willen we u vertellen over hoe we de rol van de gemeente, veiligheid en financiën zien in onze gemeente voor de komende jaren.

## **2.1 Rol van gemeente**

### *Trends en ontwikkelingen*

De positie van de gemeente wordt steeds belangrijker. Het Rijk en de provincies decentraliseren allerlei taken naar het lokale niveau. Die vele en vaak nieuwe taken vragen om een goed toegerust ambtenarenapparaat en een efficiënte uitvoering. Mede daardoor is er ook een tendens naar schaalvergroting. Naast de traditionele herindeling werken ook zelfstandige gemeenten steeds meer samen, in gemeenschappelijke regelingen en in nieuwere constructies als het Samen En Toch Apart-model (SETA).

Ook door ontwikkelingen als de veiligheidsregio en de inzet van veel provincies is de druk tot intergemeentelijke samenwerking toegenomen.

De gemeente moet kunnen aantonen dat zij in staat is tot effectief en efficiënt handelen. Periodieke bestuurskrachtmetingen en allerlei *bench marks* (onderlinge vergelijkingen tussen gemeenten) krijgen steeds meer voet aan de grond. Daarbij wordt nog wel eens vergeten dat niet alles in cijfers uit te drukken valt.

### *De visie van de ChristenUnie*

Met de decentralisatie komen veel taken terecht op gemeentelijk niveau. Dat past bij visie van de ChristenUnie. De gemeente staat het dichtst bij de burger en voor die zaken die bij uitstek de burger treffen is dit het beste niveau van uitvoering en verantwoording. Het Rijk moet daar ook voldoende middelen voor geven.

De gemeente heeft haar eigen set van taken, waar zij greep op moet kunnen houden. Door schaalvergroting en intergemeentelijke bestuursvormen zien wij vaak de verantwoordelijkheden vertroebelen.

Ook herkent de burger zich vaak niet meer in zijn bestuur. De ChristenUnie waardeert de lokale gemeenschappen en hecht aan het eigene van de lokale gemeenschap. Keuzes voor schaalvergroting willen wij voeren gericht op inhoud, kwaliteit, draagvlak en herkenbaarheid. Een herindeling slechts gemotiveerd door de kwantiteit (bijvoorbeeld het aantal inwoners) verdient niet onze steun.

Deze lijn doortrekkend binnen de gemeente wil de ChristenUnie ook serieus kijken naar mogelijkheden om wijken, buurten en dorpen meer eigen verantwoordelijkheden te geven, zo mogelijk ook met eigen budgetten.

Tegelijkertijd zoekt de ChristenUnie altijd de constructieve samenwerking met omliggende gemeenten, de regio en de provincie.

Binnen de lokale overheid zien wij een wijzigende rol van de burgemeester, als zelfstandig bestuursorgaan. De bevoegdheden zijn groot en door de tijd heen verruimd. Zo is de burgemeester lid van het regionaal College, lokale driehoek (politie) en veiligheidsregio. Ook kan hij tijdelijke huisverboden en gedwongen opvoedingsondersteuning opleggen. Verantwoordelijkheid vraagt verantwoording afleggen aan een democratisch gelegitimeerd orgaan. Hier ontbreekt het te vaak aan. De ChristenUnie wil dit dan ook veranderen.

## **2.2 Veiligheid**

### *Trends en ontwikkelingen*

Integraal veiligheidsbeleid krijgt steeds meer aandacht. Denk aan het Politiekeurmerk Veilig Wonen, de Handreiking Veilig Uitgaan, het Keurmerk Veilig Ondernemen, de Veiligheid-effectrapportage en BIBOB, maar ook de aansluiting bij de veiligheidsregio's is een goed voorbeeld.

In toenemende mate staat het gedoogbeleid met betrekking tot coffeeshops onder druk. Steeds duidelijker wordt de enorme betrokkenheid van de criminele sector bij de drugshandel. En ook de criminele overlast van die drugshandel. Daardoor ontwikkelen zich twee stromingen. De ene stroming is voor sluiting van de coffeeshops. De andere stroming wil de coffeeshops legaal bevoorraden door bijvoorbeeld een gemeentelijke wietplantage.

Bij de drankketen zijn ook twee sporen te herkennen: totale sluiting versus regulering (die moet leiden tot uitsterven dan wel sterke vermindering).

Het beleid van de politie is steeds meer afgestemd op kengetallen en landelijk en lokaal aangedragen aandachtspunten. Een onrustige wijk krijgt daardoor extra aandacht, maar zodra de onrust weg is, is

ook de extra aandacht weg. Structurele aandacht voor zo'n wijk en preventieve aanpak van de problemen moet dan vanuit de gemeente komen.

De inzet van particuliere beveiligingsbedrijven neemt toe. Er is de neiging om deze bedrijven ook in te zetten in probleemwijken. Vooral als er een capaciteits- of prioriteitsprobleem bij de politie is.

Veiligheid is subjectief. Toch verschijnen er steeds vaker veiligheidsmonitors met kengetallen. Deze gegevens zijn goed bruikbaar maar wel een valkuil voor lokaal ad hoc beleid. Ad hoc beleid moet worden ingezet voor incidenten, het langere termijn beleid moet incidenten voorkomen.

Burgernet, een samenwerkingsverband tussen burgers, gemeente en politie, is een nieuw initiatief om de veiligheid in de woon- en werkomgeving te bevorderen..

#### *De visie van de ChristenUnie*

De overheid is verantwoordelijk voor de openbare orde en veiligheid. Maar ook burgers, zowel individueel als collectief, hebben hierin een rol. Overheid en burgers werken samen aan een veilige en leefbare samenleving, elk vanuit hun eigen verantwoordelijkheden.

De overheid staat voor een duidelijke handhaving van normen en waarden. Vertegenwoordigers van de lokale driehoek (burgemeester, politie en justitie) hebben daarin elk hun eigen taak en zorgen voor een nauwe, efficiënte en doeltreffende samenwerking.

Ook het voorkómen van normoverschrijdend gedrag is belangrijk. Handhaving en preventie dienen in evenwicht te zijn. Partners in preventie zijn onder andere welzijnswerk, jeugdzorg, onderwijs en gezondheidszorg. Samenwerking tussen al deze partijen is van belang, maar mag niet uitmonden in overleg zonder resultaten. De gemeente kan hierin een (pro-)actieve en regisserende rol vervullen. Integrale aanpak van het veiligheidsbeleid is daarom noodzakelijk. De gemeenteraad kan daarvoor de gewenste kaders vaststellen.

Burgers zijn actief betrokken bij veiligheid op straat, in de wijk en in huis. Burgers zijn de oren en ogen van de politie. Overlastgevend en crimineel gedrag moeten daarom blijvend gemeld worden bij de politie. Burgers spreken hun medeburgers aan op ongewenst en asociaal gedrag waarbij hun eigen veiligheid natuurlijk niet uit het oog mag worden verloren. Burgers hebben respect voor hun medeburger, andermans eigendommen en de leefomgeving. De gemeente kan de inzet van de burgers versterken door een BOA (Buitengewoon Opsporingsambtenaar) in te zetten. Deze is het aanspreekpunt voor de burgers en zo een verlengstuk van de politie. Hij/Zij kan de politie ontlasten bij parkeer- en verkeersovertredingen.

Aanpak van probleemjongeren: hard als het moet, zacht als het kan.

Voor de ChristenUnie kan er geen sprake zijn van het gedogen van drugs, coffeeshops, drankketen, (illegale) prostitutie en andere situaties die veiligheidsrisico's met zich meebrengen. Gedogen is geen oplossing, het creëert alleen maar weer nieuwe problemen. De overheid stelt duidelijk wat wel en niet mag en heeft oog voor onderliggende problemen.

## **2.3 Financiën**

#### *Trends en ontwikkelingen*

In onze samenleving lijkt het vaak alsof alles draait om geld. Hoewel de begroting van een gemeente vol cijfers staat, gaat het uiteindelijk niet om die cijfers maar om het verhaal achter de cijfers. Het gaat om het beleid. Beleid maken betekent keuzes maken: waaraan mag hoeveel geld besteed worden?

De invoering van de dualisering in het gemeentebestuur in 2002 heeft geleid tot de ontwikkeling van een programmabegroting. Grote winst van een goede programmabegroting is de juiste mix van beschrijving van beleidskeuzes en het weergeven van de financiële vertaling daarvan.

De ruimte voor een eigen gemeentelijk belastinggebied lijkt steeds kleiner te worden.

De laatste jaren wordt bij de controle van de gemeentelijke bestedingen steeds meer aandacht besteed aan de vraag of gelden doelmatig en rechtmatig zijn besteed. De ChristenUnie juicht deze ontwikkeling toe. De gemeenteraad en het College van B&W - en het ambtelijk apparaat - moeten steeds in onderlinge samenwerking alert blijven op deze ijkpunten. Er moet duidelijkheid verschaft worden over gemaakte keuzes en er moet begroot en verantwoord worden op basis van heldere normen.

#### *De visie van de ChristenUnie*

Inwoners worden steeds mondiger en vragen verantwoording van de gemeente. De ChristenUnie staat hier positief tegenover omdat het terecht is dat het bestuur in het openbaar verantwoording af-

legt. Het gaat over de besteding van *publieke* middelen. Het is de dure plicht van het gemeentebestuur om duidelijk te maken waaraan ze haar geld uitgeeft en hoe dit bijdraagt aan de bloei van de gemeente, zeker in economisch moeilijkere tijden.

### **3 Duurzame leefomgeving**

Een centraal begrip bij de ChristenUnie is verantwoordelijkheid. Verantwoordelijkheid voor mensen en de inrichting van de samenleving, maar ook verantwoordelijkheid voor natuur en milieu. Ook dat is christelijk-sociaal.

De ChristenUnie hecht bijzondere waarde aan een duurzame leefomgeving. Wij willen als goede rentmeesters op een verantwoorde en dus duurzame manier omgaan met de schepping. Dat bepaalt onze keuzes op terreinen als natuur, energie en klimaat, maar ook op het gebied van afval, mobiliteit en bebouwing.

Wij zijn beheerders van Gods schepping, niet de verbruikers ervan. Hoewel veel milieu- en klimaatbeleid op Europees, of zelfs op wereldniveau gemaakt wordt, kan ook de gemeente een bijdrage leveren. Allereerst via haar voorbeeldfunctie. Sommige gemeenten zijn al 'millenniumgemeente' of hebben ambitieuze plannen om in het volgende decennium 'klimaatneutraal' te zijn. De gemeente kan haar gebouwen energiezuinig maken, groene stroom en gas inkopen of in de kantine duurzaam geproduceerde producten aanbieden. Daarnaast kan de gemeente lokale klimaatinitiatieven ondersteunen, zoals het plaatsen van windmolens of het benutten van aardwarmte en het bevorderen van energiebesparing bij het bedrijfsleven en het midden- en kleinbedrijf.

Verduurzaming is niet gemakkelijk, maar wel noodzakelijk. Soms is het lastig draagvlak te vinden. Niemand wil een kolencentrale in de achtertuin, maar vaak ook geen windmolen. Soms is het financieel moeilijk, maar duurzaamheid mag geen sluitpost zijn op de begroting. Het is de taak van de gemeentelijke overheid zulke belangenafwegingen te maken. Niets doen is geen optie meer.

De verschillende belangen zoals groen, water, wonen, en wegen overvragen de beschikbare ruimte. Het wordt steeds belangrijker dat de overheid duidelijke ruimtelijke keuzes maakt. De belangen van bestaande en nieuwe ruimtevragers moeten goed worden afgewogen. De overheid moet daar zijn werkwijze op aanpassen. Integraal en gebiedsgericht werken zal opgezet en uitgebouwd moeten worden. De overheid heeft daarbij niet meer alle kaarten in handen, maar treedt vaak op als overlegpartner of als regisseur in het speelveld met andere partijen.

Samenwerking vraagt om overleg met velerlei betrokkenen, zoals mede-overheden, grondeigenaren en belangenorganisaties. Dat vergt veel tijd. Maar door belanghebbenden in het voortraject goed te betrekken, kunnen vaak bezwaren later in het proces worden ondervangen. De nadruk moet liggen op participatie, om langdurige (en kostbare) juridische procedures te voorkomen. Dit sluit aan bij de nieuwe Wet ruimtelijke ordening, waar het accent ligt op overleg vooraf in plaats van toetsing achteraf.

Samenwerken kan ook heel goed in het beheer van de openbare ruimte. In projecten als 'Schoon, heel en veilig' werken gemeente, politie, woningcorporaties en maatschappelijke organisaties samen aan een leefbare samenleving.

In de volgende paragrafen vertellen we u graag over onze standpunten op het gebied van ruimtelijke ordening, wonen, groen, natuur, mobiliteit en nog veel meer.

#### **3.1 Ruimtelijke ordening en wonen**

##### *Trends en ontwikkelingen*

Ruimte is een schaars goed. Wonen, industrie, landbouw en natuur strijden om een plekje op de Nederlandse kaart. De druk is niet overal even groot. Toch is het goed om na te denken over het ruimte-vraagstuk. Nederland zal zich blijven ontwikkelen. Keuzes die we nú maken, zijn bepalend voor de leefomgeving van toekomstige generaties. Het gaat om een evenwichtige keuze tussen ecologie en economie. Met de nieuwe Wet ruimtelijke ordening (Wro, op 1 juli 2008 in werking getreden) is het

primaat bij gemeenten komen te liggen: decentraal wat kan, centraal wat moet. Gemeenten moeten hun regierol in het ruimtelijke orderingsbeleid oppakken. Op die manier kunnen zij vanuit de lokale samenleving sturing geven aan het ruimtevraagstuk, zowel kwantitatief als kwalitatief.

#### *De visie van de ChristenUnie*

De ChristenUnie vraagt aandacht voor de kwaliteit van onze leefomgeving. Lange tijd ging het bij ruimtelijke ontwikkelingen vooral om kwantiteit en dat was ook nodig: er moest gebouwd worden om tegevoel te komen aan de vraag naar onder andere huisvesting en bedrijventerreinen. De recente economische en demografische ontwikkelingen geven echter ruimte om te investeren in kwaliteit

- door te kiezen voor zoveel mogelijk behoud van het groene buitengebied. Daarom wil de ChristenUnie investeren in binnenstedelijk bouwen en zijn we voorstander van meervoudig ruimtegebruik. Uitbreiding is in principe niet aan de orde zolang inbreidingslocaties beschikbaar zijn.
- door de verrommeling van het buitengebied tegen te gaan. De ChristenUnie pleit voor landschapontwikkelingsplannen en landschapsfondsen. Ook zijn we een warm voorstander van herstructurering van bedrijventerreinen en clustering in regionale terreinen.
- door extra aandacht te geven aan de openbare ruimte, aan duurzaam bouwen en levensloopbestendig wonen.
- door te bouwen voor de vraag. Het huisvestingsbeleid van de gemeente moet gericht zijn op verschillende doelgroepen. In het bijzonder noemen we de één-persoons-huishoudens (jongeren, alleengaanden, ouderen), een groep die de komende jaren flink zal toenemen.

## **3.2 Natuur, milieu en klimaat**

### *Trends en ontwikkelingen*

We kunnen er intussen niet meer omheen: het klimaat verandert. Ook al zouden we met directe ingang de uitstoot van CO<sub>2</sub> en andere broeikasgassen drastisch verminderen, dan nog zal de klimaatverandering de komende decennia doorgaan. Het begrip *duurzaamheid* heeft in dit kader een extra dimensie gekregen. Een uiterst belangrijk begrip, maar wel op de juiste manier te gebruiken: niet te veel meer praten en schrijven, aan de slag er mee!

In het licht van de klimaatontwikkeling is energieverbruik een belangrijk thema. Energie *labeling* van gebouwen, ook al komt het moeizaam van de grond, kan hierin een goede rol spelen.

Een andere ontwikkeling die zijn beslag moet gaan krijgen in de komende periode, is de inwerkingtreding van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo). Binnen de Wabo moeten circa 25 regelingen samen worden gebracht die de fysieke leefomgeving betreffen. Het gaat hierbij om bouw-, milieu-, natuur- en monumentenvergunningen, die gebundeld worden tot Omgevingsvergunning. Deze ontwikkeling kan en moet, mits zorgvuldig voorbereid en ingevoerd, tot een aanzienlijke verbetering van de dienstverlening door de overheid leiden.

Op gebied van afval zijn er ontwikkelingen, zoals het nieuwe Landelijk afvalbeheerplan (LAP) 2009-2021, die aanzetten geven tot integraal materiaalketenbeleid (*cradle to cradle*).

De doelstelling van gemiddeld 60% hergebruik van het huishoudelijk afval in 2015 moet haalbaar zijn.

### *De visie van de ChristenUnie*

Wij hebben de schepping van onze Schepper ontvangen om deze op een juiste wijze te bebouwen en te bewaren. Dat mag niet op de korte termijn gericht zijn. Ook volgende generaties moeten kunnen voortborduren op door ons ingezette acties.

Vanuit ons christelijk geloof, dat ons leert om God lief te hebben boven alles en onze naaste als onszelf, moeten wij activiteiten gericht op milieu, natuurbeheer en klimaat ontplooiën.

Met onze naaste wordt niet alleen diegene die wij direct kennen bedoeld. Ook mensen die elders leven (en vaak minder bedeed zijn dan wij) moeten kunnen profiteren van de positieve gevolgen van ons handelen. Een goede verhouding tussen consumptie en milieu is daarbij essentieel.

Dat betekent dat ook in financieel mindere tijden een daadkrachtig milieubeleid op peil moet blijven.

## **3.3 Mobiliteit**

### *Trends en ontwikkelingen*

De overheid heeft ten aanzien van het openbaar vervoer forse groeidoelstellingen; voor de trein 5% per jaar. Nieuwe systemen als TramPlus, RandstadRail, Stedenbaan en Light Rail bieden bijzondere kansen voor een duurzame verstedelijking gebaseerd op een hechtere band tussen mobiliteit en ruimtelijke ontwikkeling.

Ketenmobiliteit heeft steeds meer aandacht. De OV-fiets speelt hier een grote rol bij.

Voor doelgroepen (meestal jongeren en senioren) wordt het openbaar vervoer goedkoper.

Steeds vaker worden ter bevordering van het OV vrij liggende busbanen en transferia aan de grens van de steden aangelegd.

Het scheiden van verkeersstromen (bijvoorbeeld auto's en fietsen) vindt steeds meer ingang.

In planologische ontwikkelingen wordt steeds meer rekening gehouden met de toenemende vraag aan mobiliteit door alle groepen in de samenleving.

De mobiliteitsvisies van overheden worden steeds beter op elkaar afgestemd en maatschappelijke organisaties zien steeds meer hun verantwoordelijkheid om wezenlijke bijdrages te leveren.

Voor de uitstoot van CO<sub>2</sub> worden er door de Europese Unie steeds strakkere normen geformuleerd.

Op het gebied van veiligheid worden de eisen die gesteld worden aan voertuigen op een steeds hoger niveau gebracht en anderzijds worden er maatregelen getroffen om de verkeersveiligheid op straat te verhogen.

#### *De visie van de ChristenUnie*

De overheid moet zorgen voor een goed niveau van infrastructuur voor wonen, arbeid, verkeer en telecommunicatie, zodat burgers economische, sociale en culturele activiteiten kunnen ontplooiën en bedrijven hun werk kunnen doen.

De ChristenUnie laat zich leiden door drie criteria: veiligheid (o.a. verkeersveiligheid), milieu (bescherming van Gods schepping: mensen, dieren, groen) en leefbaarheid (lawaai, CO<sub>2</sub>, hoeveelheid groen, etc.).

Ruimtelijk beleid legt veelal de basis voor het mobiliteitsbeleid. Hoe integraler deze twee beleidsterreinen benaderd worden, hoe beter. Dit vergt een langetermijnvisie.

Mobiliteit is zowel een groot goed als een probleem (vervuiling, lawaai e.d.). Het is zaak een goede balans te vinden en de (auto)mobiliteitsstromen te beheersen.

Niet alleen de overheid, maar ook de burgers hebben een grote verantwoordelijkheid om bewust met mobiliteit om te gaan, vanwege de effecten op de kwaliteit van de leefomgeving en het ruimtebeslag van wegen. Het terugdringen van de automobiliteit is een belangrijk thema. Automobilitereductieplannen worden met betrokken partijen (overheid, kantoren/bedrijven, OV-maatschappijen) opgesteld en uitgevoerd.

De distributie van goederen moet meer afgestemd worden op de beschikbare tijden en mogelijkheden om in de steden te kunnen komen. Dat betekent ook een andere aanpak van de logistieke processen. In Nijmegen hebben ze dit als volgt opgepakt: de aanvoer van goederen voor de winkels in het centrum wordt gecentraliseerd naar één punt, buiten het centrum. Vanaf dat punt gaat één vrachtauto de distributie in het centrum zelf verzorgen. Dat scheelt veel vrachtverkeer en verkeersbewegingen in het centrum.

In de meeste gevallen is de gemeente niet verantwoordelijk voor het openbaar vervoer. Toch moeten de mogelijkheden om invloed uit te oefenen niet worden onderschat. De gemeente zal zich pro-actief opstellen richting die overheden die verantwoordelijk zijn voor het openbaar vervoer. Hierbij gaat het ook over het railvervoer.

Er moet een uitgebreid fietsbeleid op papier staan, dat actief wordt uitgevoerd en gemonitord en waarvoor een apart budget is binnen de begroting.

### **3.4 Economie**

#### *Trends en ontwikkelingen*

Bij het schrijven van dit programma zit Nederland in een stevige recessie. Hoe de economische ontwikkelingen in de komende jaren zullen zijn, valt onmogelijk te voorspellen. Naast bedreigingen zoals afnemende bedrijvigheid en toenemende werkloosheid, biedt deze situatie ook kansen om tot een duurzamere economie te komen.

Mede door de toegenomen scholingsgraad van de beroepsbevolking en de stijging van de kosten van arbeid wordt de Nederlandse economie steeds meer een kenniseconomie. Dat leidt tot een verschuiving van industriële bedrijvigheid naar dienstverlening. Dat heeft zijn weerslag op locaties en inrichting van bedrijventerreinen. Op veel bedrijventerreinen heeft parkmanagement zijn intrede gedaan. Vooral met het doel de veiligheid te vergroten.

De detailhandel is grootschaliger geworden. Vaak zijn (oude) bedrijven terreinen niet meer effectief en efficiënt ingericht. In de loop van de jaren is verrommeling ontstaan. Herstructurering kan een beter grondgebruik en daarmee een betere bedrijfsvoering voor de ondernemers opleveren. Ondernemers stellen hoge eisen aan het vestigingsklimaat dat in de gemeente te vinden is. Een belangrijk element daarin is de fysieke en digitale bereikbaarheid van de locatie. Infrastructuur zonder files en de beschikbaarheid van een breedband internetaansluiting zijn belangrijke trekkers van bedrijven geworden. Net als de beschikbaarheid van goed gekwalificeerde beroepsbevolking.

Landbouw blijft in Nederland een economische factor van betekenis. De sector heeft bovendien steeds meer oog voor het belang van duurzaamheid en is ook bereid een bijdrage te leveren aan een kwalitatief goed beheer van het buitengebied.

#### *De visie van de ChristenUnie*

Werk is een belangrijk middel om de gaven waarmee God de mens gesierd heeft, te ontplooiën. Bovendien draagt werken bij aan het ontwikkelen van een positief zelfbeeld en is het een goed middel om een inkomen te verwerven waarmee voorzien kan worden in de eigen levensbehoeften en die van anderen.

## **4 Bloeiende samenleving**

Burgers zijn er in vele soorten en maten. Van jong tot oud. Van deelnemer aan een sportactiviteit tot bezoeker aan een monument. Van kind die de basisschool bezoekt tot oudere die gebruik maakt van huishoudelijke hulp.

De ChristenUnie zal zich vooral inzetten voor gemeentelijke voorzieningen die noodzakelijk zijn voor de kwetsbaren in onze samenleving en hen hiermee een goede en herkenbare plaats in de maatschappij geven.

De ChristenUnie wil zich ook sterk maken voor herkenbare en toegankelijke instellingen en voorzieningen voor de burger en dus kritisch kijken naar schaalvergrotingen. Over de toenemende bureaucrativering maakt de ChristenUnie zich zorgen.

De samenleving is er naar de mening van de ChristenUnie mee gebaat dat er aandacht is voor het publieke, voor het gezamenlijke, voor wat ons bindt. Wij willen vanuit de Bijbelse opdracht graag meewerken aan een *samenleving* waarin we 'omzien naar elkaar'.

De ChristenUnie is van mening dat er in een 'samenleving met samenhang' geïnvesteerd moet worden. De Wet Maatschappelijke Ondersteuning biedt naar onze mening mogelijkheden om aan die in de samenleving noodzakelijke 'sociale cohesie' met elkaar te werken.

Het verenigingsleven, buurtwerk, jongerenwerk e.d. moet gestimuleerd worden. Belangrijke samenbindende voorzieningen als kinderboerderijen, volkstuinten en buurtwinkels moeten beschermd worden.

Voor bloei zijn zowel fundamentele vrijheden (vrijheid van godsdienst, meningsuiting, vereniging en onderwijs), als ook gedeelde waarden en normen nodig. Geen vrijheid zonder verbondenheid. Geen vrijheid van godsdienst en vereniging zonder een fundamentele erkenning van de democratische rechtsstaat. Geen vrijheid van meningsuiting zonder wederzijdse erkenning van menselijke waardigheid. Geen vrijheid van onderwijs zonder kwaliteitseisen.

Tot slot is ook belangrijk om processen van isolatie, polarisatie en radicalisering tegen te gaan door het (weer opnieuw) erbij betrekken van mensen die dreigen af te glijden of zich af te keren van de Nederlandse samenleving en democratische rechtsorde. Daarbij dient vooral gedacht te worden aan scholing, stages en werk. Dit is primair een zaak van het lokale bestuur, van preventie, signalering en interventie. Dat moet gebeuren samen met professionals als wijkagenten, jeugdwerkers en leraren en ingebed in het lokale beleid op het terrein van veiligheid, integratie, werk, jeugd e.d.

## **4.1 Jeugd, gezin en onderwijs**

### *Trends en ontwikkelingen*

Het gezin is de hoeksteen van de samenleving, maar het gezin staat er de laatste jaren in toenemende mate alleen voor. Er zijn gaten ontstaan in de pedagogische infrastructuur: familie, buurt, kerk en andere elementen van de traditionele leefomgeving spelen een steeds kleiner wordende rol en zijn niet langer vanzelfsprekende opvoedingspartners van de ouders.

### *De visie van de ChristenUnie*

Het gezin is de basis van kinderen, ouders zijn primair verantwoordelijk voor de opvoeding van hun kinderen. Maar niet alleen het gezin moet een gezonde basis zijn, ook de directe omgeving waarin kinderen opgroeien en gezinnen functioneren: het sociale netwerk. De ChristenUnie wil zich inzetten voor het versterken van de kringen rond gezinnen. We vinden relaties belangrijk, relaties waarin waarden en normen worden uitgewisseld.

De Centra voor Jeugd en Gezin gaan ouders en kinderen ondersteunen bij het opvoeden en opgroeien. Door de komst van Centra voor Jeugd en Gezin heeft de gemeente een belangrijk middel in huis om werk te maken van preventie en om de zorglijnen kort te houden en adequaat op te treden bij ontsporingen tijdens de opvoeding van de jeugd.

Door een rijk aanbod van opleiding, cultuur en sport kunnen jongeren de vaardigheden en de kennis opdoen die zij nodig hebben in de maatschappij en op de arbeidsmarkt. Scholen moeten alle ruimte krijgen om zich te kunnen richten op hun kerntaak: het geven van goed onderwijs. De opvoedingsverantwoordelijkheid ligt bij de ouders en mag niet worden uitbesteed aan de school of aan andere instellingen rond het kind. Het is belangrijk dat kinderen onderwijs aangeboden krijgen op hun niveau en dat ze een diploma kunnen halen. Het onderwijs dient alle wettelijke mogelijkheden te benutten om spijbelen en schooluitval tegen te gaan. Ouders (en vooral ook de jongeren) moeten ervan doordrongen worden dat schooluitval veel minder kansen in de samenleving biedt door het ontbreken van startkwalificaties. Lokale samenwerking tussen onderwijsinstellingen en het bedrijfsleven moet resulteren in een betere aansluiting op de arbeidsmarkt.

Voor- en Vroegschoolse Educatie (VVE) is vooral voor achterstandskinderen van groot belang. Een goede aansluiting van dit taalonderwijs met het vroegschoolse onderwijs (groep 1 en 2 van het primair onderwijs) is van belang. Goede afspraken hierover met het onderwijs zijn belangrijk.

Verder kan een gemeente actief de 'doelgroepkinderen' voor dit VVE beleid opzoeken. Dat kan op consultatiebureaus (actief stimuleringsbeleid om ouders aan te moedigen hun kind naar een peuterspeelzaal of kinderopvang te brengen die VVE aanbiedt), maar ook door afspraken met de kinderopvangaanbieders te maken om VVE daar aan te bieden als er kinderen aanwezig zijn die dit nodig hebben. Het Rijk stelt hiervoor geld ter beschikking aan gemeenten.

De problematiek van alcohol- en drugsgebruik, vernielingen en overlast vraagt een integrale aanpak vanuit zorg en repressie. De ChristenUnie ziet jongeren graag gezond opgroeien en zal daarom initiatieven die gezond gedrag stimuleren steunen. Gok-, game- en drankverslaving bij jongeren willen we tegengaan. Eenzaamheid onder jongeren is één van de oorzaken van de vlucht naar verslaving. ChristenUnie wil deze vereenzaming aanpakken door het verstevigen van het netwerk rond jongeren. Jongeren hebben ruimte nodig, de ChristenUnie wil ze die ruimte bieden en daarbij voorzieningen voor de jeugd realiseren. De woonomgeving moet voor jongeren een positieve uitstraling hebben. We pleiten voor gezinsvriendelijke veilige wijken, waar ruimte is om te spelen en te sporten en om elkaar te ontmoeten.

De ChristenUnie wil dat in de zorgketen de regierol op het inzetten van interventies van verschillende instanties bij de wethouder komt te liggen. Het jeugdbeleid vraagt om visionaire, inhoudelijk regie en niet alleen stroomlijnen van processen. Vooral de beleidsterreinen onderwijs, veiligheid en volksgezondheid en zorg zullen onderling afgestemd moeten worden om het jeugdbeleid tot een succes te laten zijn.

## **4.2 Zorg, welzijn en sociale zaken**

### *Trends en ontwikkelingen*

Binnen de zorg merken we de gevolgen van het 'marktdenken'. Deze zijn lang niet altijd positief. Ontwikkelingen als gevolg van het groeiend aantal ouderen ('verzilvering') zullen ook de komende jaren actueel zijn.

Ook de gevolgen van ongezonde levensstijlen en verslavingen zullen merkbaar zijn.

Op dit moment verkeert de wereld in een economische crisis. Een toenemende werkloosheid, het voorkomen dat een jonge generatie 'verloren' gaat en om gaan met een ruime arbeidsmarkt zijn uitdagingen waarmee de sector 'sociale zaken' te maken krijgt.

Daarnaast hebben we te maken met een groei in het aantal sociale regelingen waardoor de toegankelijkheid er voor de burger niet eenvoudiger op wordt. Ook de grotere vraag naar vrijwilligers en de toename van de alleenstaanden stelt ons de komende jaren voor de nodige uitdagingen.

#### *De visie van de ChristenUnie*

De ChristenUnie vindt het belangrijk dat er vanuit de overheid aandacht is voor de kwetsbaren in onze samenleving. De Bijbel geeft ons op diverse plaatsen aan dat Christenen oog moeten hebben voor de zwakkere medemens in onze samenleving. Bij het inzetten van het marktmechanisme moet steeds de positie en het belang van de zorgvrager centraal staan. Deze aandacht dient er ook te zijn wanneer schaalvergroting van instellingen wordt overwogen.

De ChristenUnie zal zich steeds weer sterk maken voor de positie van chronisch zieken.

De overheid dient een nadrukkelijke rol te blijven vervullen waar het gaat om zorg voor onze burgers en inkomensondersteunende maatregelen voor mensen die niet kunnen werken.

Van groot belang is dat er een actief en uitnodigend beleid is waardoor mensen via een werksituatie aan de slag kunnen. Zoveel mogelijk moet geprobeerd worden dat iedereen mee doet. Maar ook daar geldt weer dat wanneer dat niet mogelijk is de overheid er voor zorgt dat er in de sfeer van financiële vergoeding een goed, bekend en toegankelijk vangnet is.

Toch wil de ChristenUnie hier niet een berustende houding innemen. Zo veel mogelijk moeten belemmeringen om een actieve bijdrage in onze samenleving te vervullen weggenomen worden. Kwetsbare burgers moeten in staat gesteld worden hun eigen levenspatroon vorm te geven.

Na de invoering van de Wet Maatschappelijke Ondersteuning is nog duidelijker geworden dat een sterk georganiseerd vrijwilligerswerk noodzakelijk is.

Kwetsbaar zijn tenslotte ook de burgers die als gevolg van hun verslaving aan de onderkant van onze samenleving terecht dreigen te komen of zijn gekomen. Op dit onderdeel mogen we geen berustende houding innemen. We moeten voor een goede opvang zorgen en nog veel meer investeren in preventie om verslavingsproblematiek zoveel mogelijk te voorkomen.

Voor de ChristenUnie geldt het gezin als hoeksteen van de samenleving. Daarnaast moeten we ook aandacht hebben voor sterk groeiende groep alleenstaanden.

Sport speelt in onze huidige samenleving een belangrijke rol. Veel mensen genieten van het beoefenen van een sport of het kijken er naar. De ChristenUnie ziet voor de gemeente vooral een faciliterende rol weggelegd. Daarnaast kan de sport een gunstige invloed hebben op het terrein van gezondheid, integratie, bevorderen gemeenschapszin e.d.

Voor het faciliteren van de profsport ziet de ChristenUnie geen belangrijke bijdrage weggelegd voor de lokale overheid.

Cultuur manifesteert zich op tal van manieren in onze samenleving. Kunst, musea, muziek, toneel e.d. zijn in onze samenleving niet weg te denken. Bovendien zijn we trots op het culturele erfgoed in de vorm van gebouwen, stadsgezichten en cultuurlandschappen.

Cultuur is van groot belang voor de samenhang in de stad. Bibliotheken en buurthuizen (verenigingsleven!) moeten gestimuleerd en beschermd worden. De ChristenUnie is van mening dat de overheid in de voorwaardenscheppende sfeer een taak heeft. Telkens dient kritisch de vraag gesteld te worden of een gemeente ook professionele cultuur (in gebouw en accommodatie) moet ondersteunen.

### **4.3 Sociale samenhang**

#### *Trends en ontwikkelingen*

Zowel in steden als op het platteland staat de sociale samenhang onder druk. Op het platteland spelen vooral factoren als bevolkingskrimp, vergrijzing en de vicieuze cirkel van afnemende koopkrachtbinding en afnemend voorzieningenaanbod. In de steden spelen vooral de toenemende pluriformiteit en het uit elkaar groeien van bevolkingsgroepen. In algemene zin vragen de toename van het aantal éénpersoonshuishoudens en meer eenzaamheid om politieke aandacht.

Het in gang gezette proces van individualisering heeft de noodzakelijke sociale cohesie in een samenleving onder druk gezet. Voeg daarbij ontwikkelingen zoals tolerantievermindering, afname van sociale verantwoordelijkheid en betrokkenheid, dan is duidelijk waaraan ook de lokale overheid de komende jaren aandacht moet besteden.

#### *De visie van de ChristenUnie*

Bewogenheid is een belangrijke drijfveer om als overheid te investeren in onze samenleving. De Bijbel geeft praktische invulling aan die bewogenheid. Omzien naar onze naaste blijft echter een belangrijk speerpunt als het gaat om het samenleven in stad, dorp, wijk of buurt.

In kleine kernen is de sociale cohesie een zeer belangrijk aspect voor de leefbaarheid in die kernen. De ChristenUnie is van mening dat het gemeentebeleid invulling moet geven aan een duurzame samenleving. Te veel wordt een standpunt van een groepering verheven tot een tegenstelling die er naar onze mening niet moet zijn. Zonder onze eigen principes geweld aan te doen, moeten we respect opbrengen voor de ander.

We willen als politieke partij geen inbreuk maken op persoonlijk leven van de burger. Wij vinden het wel belangrijk dat verschillende groepen met elkaar in gesprek komen. Sociale cohesie ontstaat voor ons pas als er sprake is van: samenwerking tussen inwoners van een dorp of wijk, onderlinge solidariteit ervaren wordt en er sprake is van betrokkenheid op elkaar. Wij zijn van mening dat verenigingen en kerken al een belangrijke bijdrage aan sociale cohesie leveren. De Wet Maatschappelijke Ondersteuning willen we als (één van de) instrumenten hier voor gebruiken.

De ChristenUnie constateert dat de meeste burgers gelukkig goed in staat zijn hun eigen 'levenspad' vorm te geven. Wij willen er vooral zijn voor die burgers die dat niet kunnen. Het gemeentelijk beleid moet er op gericht zijn op zoek te gaan naar kwetsbare medeburgers.

In een samenleving, waarin we afnemende betrokkenheid constateren, zoeken we antwoord op de vraag hoe we kunnen 'verbinden' en mensen het gevoel hebben/krijgen erbij te horen, ertoe te doen, serieus genomen worden. Oftewel: hoe kunnen we participatie vergroten?

Eigenlijk is dit het onderwerp waar het allemaal om draait. Omzien naar elkaar is ook een Bijbelse opdracht.

Wij adviseren om dit uitgangspunt in algemene zin in het beleid rond 'sociale samenhang' mee te nemen. Zijn er mogelijkheden om hieraan in uw gemeente heel concreet invulling te geven? Doen!